

Akciová společnost

Předkládaná publikace představuje komplexní vědeckou monografii o právní úpravě akciové společnosti podle zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2014.

Těžiště práce je obsaženo v rozboru platné právní úpravy. Práce pojednává o všech podstatných otázkách právní úpravy akciové společnosti (zejména historie právní úpravy, obecné otázky, založení a vznik společnosti, právní postavení akcionářů a jejich ochrana, účastnické cenné papíry, vnitřní poměry a organizační struktura společnosti, orgány společnosti, jednání za společnost, finanční asistence, zrušení a zánik společnosti), tak i o některých bezprostředně souvisejících otázkách (zejména obchodní rejstřík a podnikatelská seskupení). Publikace se zabývá pouze obecným akciovým právem; ke zvláštním právním úpravám akciové společnosti a k evropské společnosti se zde nepřihlíží.

Práce formuluje první odpovědi na alespoň některé sporné otázky, které nová právní úprava přináší, a to se zřetelem k jejich praktické využitelnosti. V práci jsou zohledněny dostupné vědecké i judikatorní závěry a výstupy na téma právní úpravy akciové společnosti, pokud jsou použitelné i za nové právní úpravy, jež přinesla značné množství někdy i dosti zásadních změn.

Akciová společnost

Tomáš Dvořák

Vydalo nakladatelství Wolters Kluwer, 2016, s. 984

Publikaci je možné zakoupit >>> [zde](#).

Ukázka z publikace

3. oddíl:

Zastoupení na základě prokury

§ 1 Základní otázky

Prokura je upravena v §§ 450–456 obč. z., s tím, že obecné předpisy o smluvním zastoupení na základě plné moci se zde použijí subsidiárně.

Prokura je kupecká plná moc skoro neomezená a v tomto rozsahu vůči třetím osobám neomezitelná.[1] Prokuru nelze omezovat vnitřními pokyny společnosti prokuristovi. Takové pokyny nemají právní následky vůči třetím osobám, i když byly zveřejněny; slušný prokurista se jich však vždy přidrží. Ostatně ignorování těchto pokynů může mít pro něj ten neblahý následek, že společnost prokuru odvolá.

Pojmově jde o smluvní zastoupení na základě dohody o zvláštní obchodní plné moci. V rozsahu, v jakém zákon nestanoví něco jiného, platí i pro prokuru obecné předpisy o smluvním zastoupení.

Jestliže prokurista překročí svá oprávnění zahrnutá v prokure, je třeba následky jeho jednání posoudit podle obecné úpravy zastoupení. Protože prokura představuje zvláštní druh plné moci, je třeba užít těch ustanovení občanského zákoníku, která upravují překročení oprávnění zmocněnce vyplývající z plné moci, tj. zejména § 446 obč. z.[2]

V listině o udělení prokury musí být výslovně uvedeno, že jde o prokuru.

Jakákoliv subdelegace prokury, „převod“ prokury nebo udělení další prokury prokuristou je zakázáno; právní jednání tomu odporující je nicotné.

§ 2 Rozsah prokuristova zmocnění

Prokurista je oprávněn ke všem právním jednáním, ke kterým dochází při provozování obchodního závodu nebo pobočky společnosti, a to i k těm, pro které se jinak vyžaduje udělení zvláštní plné moci.

Stanovy mohou určit, že prokura bude udělena pro celý obchodní závod nebo jen pro jednu nebo více poboček, nebo že bude udělena jen pro některý obchodní závod s určením, kterého obchodního závodu nebo pobočky se výše uvedené týká atd. Pokud stanovy mlčí, je určení, v jakém věcném rozsahu bude prokura udělena, v působnosti toho, kdo je oprávněn prokuru udělit.

Pokud společnost uděluje prokuru jen pro některou pobočku svého obchodního závodu nebo pro některý z několika svých obchodních závodů, musí tuto pobočku nebo obchodní závod v listině o udělení prokury výslovně označit. Je přitom možno udělit prokuru jen pro hlavní závod.[3]

Prokurista může propustit zaměstnance, uzavřít pojišťovací smlouvu, podat žalobu k soudu na splnění povinnosti, vymožení plnění nebo určení, zda tu právní vztah je nebo není, sjednat poskytnutí úvěru apod. Podmínkou je, že k těmto činnostem dochází při běžném provozu, nikoliv při událostech mimořádných.

Prokurista je zmocněn ke všem činnostem, s výjimkou oprávnění ke zcizování nebo zatěžování nemovitostí, ledaže je toto oprávnění v listině o udělení prokury výslovně zahrnuto.[4]

Naproti tomu není prokurista oprávněn k takovým jednáním, které provoz obchodního závodu nebo pobočky znemožňují (např. prodej obchodního závodu nebo pobočky) nebo jej alespoň podstatně ohrožují (např. zastavení obchodního závodu nebo pobočky). Stejně tak není prokurista zmocněn ani k takovým jednáním, které sice bezprostředně na provoz obchodního závodu nebo pobočky vliv nemají, v dlouhodobější perspektivě však mohou jeho provoz znemožnit nebo podstatně ohrozit (např. poskytnutí ručení ve prospěch třetí osoby).[5]

Prokurista není oprávněn jednat za společnost před správcem daně. V daňovém řízení může být prokurista toliko smluvním zástupcem společnosti, a to na základě plné moci jemu udělené podle § 25 odst. 1 písm. c) zákona č. [280/2009](#) Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů. V zákonném vymezení prokury zmocnění zastupovat daňový subjekt samo o sobě obsaženo není, neboť placení daní není právním jednáním týkajícím se provozu obchodního závodu, nýbrž právním jednáním vztahujícím se k podnikateli (R NSS 2117/2010).

Pro posouzení, zda právní jednání prokuristy je jednáním při provozu obchodního závodu, není podstatné, jak je zapsán předmět činnosti podnikatele v obchodním rejstříku.[6]

V prokuře není zpravidla zahrnuto oprávnění uzavřít ručitelský závazek v souvislosti s poskytnutím úvěru třetí osobě, tj. osobě odlišné od podnikatele, který prokuristovi prokuru udělil.[7]

Rozsah prokuristova zmocnění proto bude vždy záležet na okolnostech toho kterého konkrétního případu. V praxi proto mohou snadno vzniknout – zejména u tzv. hraničních případů – pochybnosti, zda ke konkrétnímu jednání byl prokurista oprávněn či nikoliv. Zde je opět třeba šetřit dobrou víru třetích osob a zásadu poctivého právního styku a s přihlédnutím k nim každý konkrétní případ posuzovat.

Prokurista nikdy není zmocněn k právním jednáním, ke kterým dochází u ovlivněné, ovládané nebo řízené osoby. Není ovšem vyloučeno, aby např. tři různé osoby tvořící jediný koncern udělily prokuru téže osobě.

§ 3 Jednání prokuristy

Prokura může být udělena jako prokura kolektivní nebo individuální. Pokud je prokura udělena dvěma a více osobám, pak je každá osoba oprávněna k zastupování společnosti samostatně, ledaže je při udělení prokury určeno něco jiného.

Prokurista podepisuje tím způsobem, že k obchodní firmě společnosti připojí dodatek označující prokuru a svůj podpis. Pokud je prokura udělena pro jednotlivou pobočku nebo jeden z více obchodních závodů, připojí také údaj označující pobočku nebo obchodní závod.

Obvyklým dodatkem je např. prokurista, per procura, Ppa, p. p. Ačkoliv již za první republiky[8] platilo, že neexistence tohoto dodatku nevyvolává neplatnost prokuristova podpisu, novodobá česká judikatura stála čistě formalisticky na stanovisku obráceném, které však bylo hrubě nesprávné.[9] Zmocnění prokuristy je dáno udělením prokury a zápisem této skutečnosti do obchodního rejstříku. Udělení prokury je účinné okamžikem zápisu do obchodního rejstříku, a to s účinky publicity vůči každému. Proto zvláštní vykazování existence prokury je zbytečné, i když ničemu nevadí. Jestliže tedy prokurista dodatek označující prokuru ke svému podpisu nepřipojí, pak to nemůže nic změnit na existenci jeho zmocnění.

Nelze v daném kontextu přehlédnout jistou rozkolísanost judikatury, neboť později tentýž soud judikoval, že platnost jednání prokuristy není vázána na uvedení dodatku označujícího prokuru.[10] Toto stanovisko je výrazně racionálnější než prvé; je ovšem třeba pamatovat na starou lidovou moudrost, že „jedna vlaštovka jaro nedělá“, a být v takovém případě přece jen na pozoru.

§ 4 Způsobilost k přijetí prokury

Prokuru lze udělit jen té osobě, která:

1. je fyzickou osobou (§ 452 odst. 1 korp. z.), která je plně svéprávná,
2. není členem dozorčí rady ve společnosti, která prokuru uděluje (§ 448 odst. 5 korp. z.),
3. není členem správní rady ve společnosti, která prokuru uděluje (§ 456 odst. 2 ve spojení s § 448 odst. 5 korp. z.),
4. není členem statutárního orgánu ve společnosti, která prokuru uděluje. Toto omezení plyne toliko z povahy věci; výslovný předpis v zákoně není obsažen, lze jej však dovodit z požadavku ochrany práv třetích osob, neboť rozsah zmocnění prokuristy je poněkud užší než rozsah zmocnění člena

statutárního orgánu.[11]

Stanovy mohou určit další podmínky způsobilosti k přijetí prokury.

Jestliže určitá osoba přestane být členem statutárního orgánu nebo členem správní nebo dozorčí rady, může jí být následně udělena prokura v této společnosti; totéž platí i obráceně. Rovněž tak je zcela zřejmé, že člen statutárního orgánu nebo člen správní nebo dozorčí rady společnosti A může být zároveň prokuristou společnosti B, pokud ze zákona nebo stanov některé z těchto společností neplyne něco jiného.

Prokuristou může být akcionář nebo zaměstnanec společnosti nebo i třetí osoba.

Prokurista nemusí splňovat podmínky § 153 obč. z., neboť není členem orgánu společnosti.[12]

Jestliže je prokura udělena osobě, která nesplňuje zákonné podmínky pro udělení prokury, je absolutně neplatná pro hrubé porušení zákona (§ 580 odst. 1 obč. z.), k čemuž soud přihlédne i bez návrhu (§ 588 obč. z.).

Nejisté je, co se stane, jestliže je dosavadní prokurista povolán do funkce člena statutárního orgánu nebo člena správní nebo dozorčí rady. Ze zákona totiž neplyne, že by dosavadní prokura tímto okamžikem zanikla. Vzhledem k tomu je tu možný jediný závěr, totiž že rozhodnutí příslušného orgánu společnosti o povolání do funkce je nicotné a prokuristovi funkce člena statutárního orgánu nebo člena správní nebo dozorčí rady nevznikne (§ 155 odst. 1 věta první obč. z.).

§ 5 Udělení a vznik prokury

Prokura se uděluje listinou o jejím udělení, které musí pravidelně předcházet (písemná, ústní nebo konkludentní) dohoda o jejím zřízení; tímto okamžikem je udělení prokury platné. O udělení prokury rozhoduje statutární orgán, ledaže stanovy určí něco jiného.

Co se udělování prokury týče, existuje dvojí omezení.

Prvým je ta skutečnost, že prokuru může udělit jen společnost, tzn. subjekt práv a povinností. Společnost vzniká jako subjekt práv a povinností zápisem do obchodního rejstříku. Z toho plyne, že udělení prokury není možné dříve, než bude nově zakládaná společnost zapsána do obchodního rejstříku; dříve udělená prokura by nebyla platná, neboť by ji uděloval non-subjekt.

Druhým je ta skutečnost, že prokuru nelze udělit po vstupu společnosti do likvidace. Opačný názor zastávala M. Bartošíková,[13] která měla za to, že tak příslušný orgán společnosti učinit může, avšak rozsah prokury je omezen stejně jako rozsah jednatelského oprávnění statutárního orgánu. To se však nesrovnává s účelem a smyslem právní úpravy likvidace. Vstupem společnosti do likvidace se ukončuje aktivní činnost společnosti a nastává vypořádání jejích aktiv a pasiv, naproti tomu prokurista je pověřen k právním jednáním, k nimž dochází při běžném provozu obchodního závodu nebo pobočky společnosti; to ovšem likvidace není.[14] Lze si proto snadno představit situaci, kdy by prokurista svojí činností fakticky mařil probíhající likvidaci; takový závěr je naprosto nepřijatelný teoreticky i prakticky.

Vznik prokuristova zmocnění není vázán na zápis prokury do obchodního rejstříku; zápis má účinky toliko deklaratorní.

§ 6 Regulace právního vztahu společnosti a prokuristy

Prokurista nemůže vykonávat své zmocnění (vykonávat prokuru) v pracovněprávním vztahu.[15] Jde o zvláštní druh speciální plné moci, nikoliv o výkon závislé práce ve smyslu § 1 písm. a) a § 3 zákona č. [262/2006](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

I když společnost může udílet prokuristovi pokyny, nikdy nejde o výkon závislé práce, neboť prokurista jedná v mezích společností udělených pokynů samostatně. Tím samozřejmě není vyloučeno, aby mezi společností a prokuristou vznikl pracovněprávní vztah, pokud ovšem sjednaným předmětem práce nebude výkon prokury. Pracovní smlouva uzavřená s předmětem práce výkon prokury je pro hrubé porušení zákona absolutně neplatná (§ 18 zákona č. [262/2006](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů). Naproti tomu není vyloučeno, aby byla zaměstnanci (typicky vrcholnému manažerovi společnosti) udělena prokura; v takovém případě zde existují dva právní vztahy, a to pracovněprávní vztah zaměstnance k zaměstnavateli a vztah prokuristy ke společnosti paralelně.

I přes absenci výslovné normativní úpravy je nepochybné, že vztah společnosti a prokuristy je vztahem smluvním bez ohledu na to, že proces vzniku a zániku této smlouvy je do jisté míry odchylný od obecného režimu uzavírání a skončení smluvních závazků. Z toho logicky plyne potřeba konkrétní právní regulace tohoto vztahu.

Není-li vztah, z něhož vychází udělení prokury, založen smlouvou určitého typu, je nutno připustit subsidiární aplikaci některého ze smluvních typů upravujících obstarání záležitosti. Vzhledem k tomu, že zákonné vymezení rozsahu prokury určuje, že prokurista je zmocněn ke všem právním jednáním, k nimž dochází při provozu obchodního závodu nebo pobočky, že jde o záležitosti spojené s podnikáním zastoupené společností, je zde vhodná subsidiární aplikace příkazní smlouvy podle §§ 2430–2444 obč. z., podle níž se příkazník zavazuje k zařízení určité záležitosti příkazce. Z toho mj. plyne, že příkazce je povinen za zařízení záležitosti zaplatit příkazníkovi odměnu (§ 2438 obč. z.). Právo na odměnu se však neváže jen na samotnou skutečnost udělení prokury, nýbrž je nutno zkoumat, zda prokurista skutečně záležitosti spojené s provozem obchodního závodu nebo pobočky zařizoval a v jakém rozsahu.[16]

Skutečnost, že fyzická osoba je prokuristou, nebrání tomu, aby navázala se společností pracovněprávní vztah, není-li jeho náplní výkon činnosti prokuristy.[17]

O odměňování prokuristy rozhoduje statutární orgán, ledaže stanovy tuto působnost svěřují valné hromadě.[18]

§ 7 Kvalita plnění povinností prokuristy

Prokurista je povinen vykonávat prokuru s péčí řádného hospodáře (§ 454 obč. z.).

Pro prokuristu tu platí stejná pravidla výkonu funkce s péčí řádného hospodáře (včetně povinnosti k náhradě újmy vzniklé společnosti při porušení povinnosti výkonu prokury s péčí řádného hospodáře) jako pro člena voleného orgánu (§ 58 odst. 1 korp. z.).

§ 8 Střet zájmů prokuristy

Pro prokuristu platí stejné předpisy o střetu zájmů jako pro člena voleného orgánu. Notifikační povinnost při střetu zájmů má prokurista vůči tomu orgánu společnosti, který mu udělil prokuru (§ 58 odst. 2 korp. z.).

§ 9 Zánik prokury

Prokura zaniká:

1. obecnými způsoby zániku prosté plné moci, ovšem s tou odchylkou, že zánikem společnosti prokura nezaniká, ledaže bylo dohodnuto něco jiného. O odvolání prokury rozhoduje statutární orgán, ledaže stanovy určí něco jiného,

2. zvláštními způsoby zániku prokury, kterými jsou převod nebo pacht obchodního závodu nebo pobočky, pro které byla prokura udělena.

Po zániku prokury následuje výmaz zaniklé prokury z obchodního rejstříku, jenž má účinky toliko deklaratorní.

- [1] Rouček, F. Česko-Slovenské právo obchodní II. Část zvláštní A. Praha: V. Linhart, 1939, s. 36.
- [2] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 1. 2004 sp. zn. 21 Cdo 2207/2003, ASPI JUD80861CZ.
- [3] Civ. rozh. Vážný 5919 (z r. 1926).
- [4] Není-li toto oprávnění v prokuře zahrnuto, nemá porušení tohoto zákonného principu za následek účinky absolutní neplatnosti právního jednání, nýbrž účinky překročení rozsahu plné moci podle § 446 obč. z. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 1. 2004 sp. zn. 21 Cdo 2207/2003, Balák, F. a kol. Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu. Svazek 30. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 42.
- [5] Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. 3. 2003 sp. zn. 19 Co 495/2002, Soudní rozhledy, 2003, č. 12, s. 421 a násl.
- [6] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2010 sp. zn. 29 Cdo 2720/2009, Soudní judikatura, 2010, č. 12, s. 935 a násl.
- [7] Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. 3. 2003 sp. zn. 19 Co 495/2002, ASPI JUD 198284CZ.
- [8] Civ. rozh. Vážný 10 890 (z r. 1931) a 11 328 (z r. 1932).
- [9] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 1995 sp. zn. 5 Cmo 308/94, Soudní rozhledy, 1996, č. 4, s. 88 a násl. Neexistence dodatku přece neznamená neplatnost právního jednání; nic takového zákon nestanoví, a proto nelze nevyznačení dodatku sankcionovat neplatností právního jednání.
- [10] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 11. 2001 sp. zn. 9 Cmo 873/99, Obchodní právo, 2002, č. 4, s. 24 a násl.
- [11] Shodně Eliáš, K. Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektrum, 1997, s. 169; a civ. rozh. Vážný 8 842 (z r. 1929) a 11 632 (z r. 1932).
- [12] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 11. 2004 sp. zn. 7 Cmo 89/2004, Soudní rozhledy, 2005, č. 3, s. 104 a násl.; a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 11. 2007 sp. zn. 7 Cmo 155/2007, Právní rozhledy, 2008, č. 8, s. 303 a násl.
- [13] Bartošíková, M. Několik úvah o prokuře. Obchodní právo, 2000, č. 8, s. 5.
- [14] Civ. rozh. Vážný 4 963 (z r. 1925).
- [15] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 1. 2006 sp. zn. 21 Cdo 894/2005, ASPI JUD92759CZ.
- [16] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 2009 sp. zn. 23 Cdo 2713/2009, Soudní judikatura, 2010, č. 4, s. 280 a násl.
- [17] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 12. 2003 sp. zn. 21 Cdo 1269/2003, ASPI JUD28684CZ.
- [18] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 9. 2008 sp. zn. 29 Cdo 986/2007, ASPI JUD144181CZ.

Další články:

- [Recenze publikace: Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový – komentář směnečné části. Zákon o mezinárodním právu soukromém – komentář směnečné části. Praha: Leges, 2021, 646 s.](#)
- [Recenzia](#)
- [Budoucnost je v technologiích i udržitelnosti](#)
- [Anotáční recenze: Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení](#)
- [Věznice jsou přeplněné a věznění příliš drahé. Knihou Tresty budoucnosti chce INFO.CZ otevřít diskuzi o změnách](#)
- [Recenze na knihu: Zdeňková, V., Seidlová, M., Čornejová, H., Peterová H.: Jak správně vytvářet a využívat FKSP: Jak postupovat při poskytování příspěvku na stravování.](#)
- [Recenze na knihu: Zuzana Strnadová: Co by měl vědět příjemce dotace. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2019, ISBN: 978-80-247-3076-9](#)
- [Ondřej Chmela: Zrušení poplatku za podnět k ÚOHS lze považovat za správné](#)
- [Anotáční recenze: Koudelka, Z., Průcha, P., Zwyrtek Hamplová, J.: Zákon o obcích \(obecní zřízení\) – Komentář. Praha: Leges, 2019, 480s](#)
- [Pražské finále osmého ročníku konferencí Soukromé právo](#)
- [Recenze: Jakub Tomšej a kolektiv – Zaměstnávání cizinců v České republice](#)